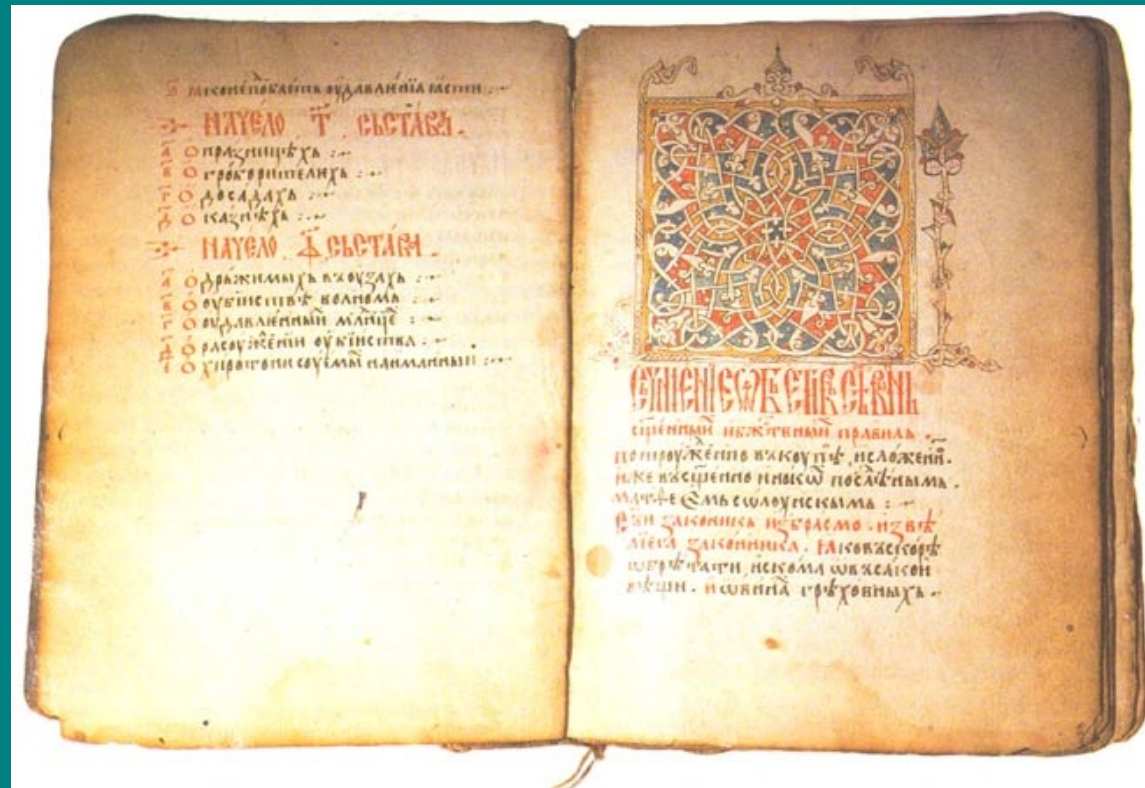


# Literatura pozdního středověku

# Vláda Štěpána Dušana

- Vrchol středověkého státu
- 1345 carem Srbů a Řeků
- patriarchát
- zákoník Štěpána Dušana



# Zlatý věk



1. vláda Štěpána  
Lazareviće

2. vláda Jiřího  
Brankoviće

- 1456 zánik srbského  
státu

# Literatura za vlády Štěpána Lazareviče

- náznaky humanismu a antiky
- sekularizace kultury
- zesvětštění literatury
- individualismus
- centrem Bělehrad
- revize starších překladů
- Resavská škola
- reforma pravopisu podle Evtimije Trnovského
- příchod mnichů z Athosu a z Bulharska

# Kosovská tematika

- v prvních desetiletích po bitvě řada děl
- tzv. povestna slova
- **Mniška Jefimije**  
*Pohvala knezu Lazaru*
- **Patriarcha Danilo**  
*Slovo o knezu Lazaru*
- důraz na mučednickou smrt a hrdinství
- přednost duchovnímu před materiálním
- obrana nejen Srbska ale celé Evropy

# Štěpán Lazarević

- sám literárně činný
- podporoval umění
- založil klášter  
Manasija
- ***Natpis na mramornom stubu na Kosovu***
- ***Slovo ljubve***
  - báseň v próze
  - obsahuje akrostych
  - náznaky

# Konstantin Kostenecký

- po pádu Bulharska do Srbska
- světská postava
- nebyl aktivní v církvi
- historiograf na dvoře Štěpána Lazareviće



# Konstantin Kostenecký

- ***Život despota Stefana Lazarevića***
- obsáhlá biografie
- složitý rétorický styl
- potlačena hagiograf. složka
- realistické popisy historických událostí
- oslava srbské země
- Štěpán vykreslen jako úspěšný vojevůdce, ušlechtilý rytíř a umělec
- popisy krajiny - první geografické dílo



# Grigorij Camblak

- čtyřdomý autor
- žák Evtimije Trnovského
- zúčastnil se Kostnického koncilu
- 1401 igumenem kláštera v Dečanech
- 1414 kyjevským metropolitou
- ***Život Stefana Dečanskog***
- hagiografický styl podle tradice trnovské školy
- poetický popis Dečan a okolí

# Dimitrije Kantakuzin

- světská postava
- Řek z Nového Brda
- několik literárních děl
- 1. *Pochvalné slovo o sv. Dimitrovi Soluňském*
- 2. *O životě Jovana Rilskog*
- 3. *Poslanica Kir Isaiji*
- ***Molitva bogorodici***
- poema
- nejcennější dílo
- 77 slok a přes 300 veršů
- expresivní dílo
- pesimistický patos
- předtucha smrti
- v jihoslov. lit. ojedinělé dílo

# Vladislav Gramatik

- encyklopedista
- z Nového Brda
- působil v Makedonii
- později v Rilském klášteře
- *Rilská povest*
- tzv. *Záhřebský sborník* a další sborníky
- *Rilský panegyrik*

# Období posledních Brankovićů

- 1459 pád Srbska
- titul despota v Sremu
- Jiří Branković
- literárně činný klášter  
Fruška Gora



# Konstantin Mihailovič z Ostrovice

- 1435-1501
- důstojník v despotově armádě
- později janičár
- zajat při tažení Matyáše Korvína
- *Janičárovy vzpomínky aned Kronika turecká*
- pomůcka k boji s Turky
- údaje ze srbské historie
- popisy turecké armády, říše, zvyků, atd.
- nejstarší zachované překlady polský a český

# Literatura za osmanské nadvlády

- 1493 tiskárna v Černé Hoře
- ***Oktořich***
- nejstarší cyrilská tištěná kniha
- bohoslužby pro každý den
- další tiskárny
- Bělehrad
- Mileševo
- Grašanica
- Skadar

# Literatura za osmanské nadvlády

- ubývá vzdělaných lidí
- úpadek původní tvorby
- historiografická díla
- chronografy
- rodokmeny
- ***Povest od bitija i od carstvih vseh narodov - Tricarstvenik***
- 1557 obnovení srbské prav. církve
- opětovný rozvoj lit. tvorby

# Longin

- dečanský životopisec
- *Akatyst prvomučedníkovi Štěpánovi*
- *Akatyst sv. Sávovi*

# patriarcha Pajsije

- 1614-1647
- hledal, vázal a opisoval staré rukopisy
- ***Život cara Uroša***
- poslední srbská biografie



# Ústní lidová slovesnost

- dělení podle Vuka Stefanoviće Karadžiće
  - 1) epické písně
  - 2) lyrickoepické písně
  - 3) lyrické písně



# Epické písně

- společná témata pro všechny již. Slovany
  - oslava slavné minulosti
  - *junácké písně*
  - *historické písně*
  - *nehistorické písně*
- 1) písně dlouhého verše (Bugarštice)
  - 2) písně krátkého verše (desaterac)
- guslarské písně
- nerýmované
  - narativní charakter

# Zápisy lidové poezie

- Džore Držić
- Petar Hektorović
- Hanibal Lucić
- Alberto Fortis
- V. S. Karadžić
- Sima Milutinović
- Petar Petrović  
Njegoš
- vliv na dubrovnickou  
barokní tvorbu
- Ivan Gundulić
- Andrija Kačić Miošić

# Cykly epických písní

- Předkosovský cyklus
- Kosovský cyklus
- Cyklus o králevici Markovi
- Cyklus o pokosovských despotech
- Cyklus o národně-osvobozeneckých bojích proti Turkům
- Cyklus o uskocích
- Cyklus o hajducích
- Cyklus o bojích na Černé hoře

# České překlady

- **Václav Hanka**
  - *Prostonárodní srbská múza do Čech převedena*
- **F. L. Čelakovský**
- **K. J. Erben**
  - *Vybrané báje a pověsti národní jiných větví slovanských*
- **Josef Holeček**
  - *Srbská nár. epika*
  - *Hercegovské písně*
- **František Halas**
- **Vilém Závada a Oton Berkopec**

# Lyrické písně

- vázané na melodii
- 4-16 slabičný verš
- nejpočetnější
- zachycují život patriarchální spol.
- **milostné písně**
  - součástí svatebního obřadu
  - sevdalinky

# Lyrické písně

- **písně rodinného života**

- ukolébavky
- svatovské písně
- tužbalice, naricalke
- svečarské písně

- **náboženské písně**

- slepačke

- **příležitostné písně**

- při práci
- při mobách
- poskočice
- nádenické písně
- pečalbarské písně

- **obřadní a zvykoslovné písně**